

تبریز - شهر خلاق

برنامه پیشنهادی شهرداری تبریز در افق ۱۴۰۵
دوره ششم شورای اسلامی شهر تبریز

حمید منجم
تابستان ۱۴۰۰

A grayscale map of a city, likely Baghdad, showing a dense street grid and various urban features. The map is overlaid with the Arabic text 'بسم الله الرحمن الرحيم' (Bismillah) in the center. The text is written in a traditional Arabic calligraphic style. The map includes a large airport terminal in the upper left, a river winding through the city, and various residential and commercial areas. The overall tone is light gray, with the text in a slightly darker shade.

بسم الله الرحمن الرحيم

اسناد بالادستی

اسناد و برنامه‌های مدیریت شهری

عنوان	اجزا	بررسی
طرح جامع شهر تبریز	شامل طرح راهبردی-ساختاری توسعه و عمران و مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری	شهرداری به طرح جامع شهر تبریز پایبند نبوده است. ساخت و سازهای بی رویه بدون توجه به طرح راهبردی-ساختاری توسعه، صورت گرفته است.
برنامه عملیاتی ۵ ساله شهرداری تبریز	شامل اهداف راهبری و عملیاتی برای چشم اندازهای مصوب طرح جامع شهر تبریز در هر یک از حوزه‌های عملیاتی	اهداف راهبری و عملیاتی که در بسیاری از حوزه‌ها با کاستی‌ها و دید سخت افزاری تبیین شده است. اما مقاسفانه میزان عمل به برنامه موجود هم پایین است.
طرح تفصیلی شهر تبریز	شامل الگوی توسعه و فضایی شهر، شبکه معابر و کاربری‌ها	الگوی تفصیلی مناطق و توجه به هویت و بافت محلات در بسیاری از ساخت و سازها رعایت نشده است.
بودجه سالانه شهرداری	شامل معرفی منابع درآمدی و هزینه ای و توزیع اعتبارها با جدا کردن ماموریت، برنامه و خدمت و با جدا کردن مناطق	منابع درآمد پایدار درصد کمی از درآمدهای شهرداری را تشکیل می‌دهد و هزینه شهرداری به ویژه در زمینه های نیروی انسانی و خدمات شهری بسیار بالا است.
سند توسعه محلات	-	مشارکت مردم در مدیریت محله بسیار کم است و به ایجاد ظرفیت های لازم جهت همکاری های مردمی و کاهش تصدی گری شهرداری ها توجه کمی شده است

سطح ملی:

- قانون اساسی
- برنامه ۵ ساله ششم توسعه
- سند تدبیر و توسعه
- سند چشم انداز ۲۰ ساله
- سیاست های کلی نظام
- سند آمایش سرزمینی

سطح استانی:

- سند آمایش سرزمینی - برشهای استانی
- سند تدبیر و توسعه - برشهای استانی

سطح شهری:

- طرح جامع تبریز
- برنامه های مندرج در سایت شهرداری
- طرح تفصیلی تبریز
- بودجه سالانه شهرداری تبریز

سطح محلات:

- **سندی در دسترس نیست.**

تذکره

از آنجا که در طول مدت مدیریت های شهری اخیر فراز و فرودها و تناقضاتی در میان اسناد در دسترس که در قالب برنامه های پیشنهادی و اسناد تهیه شده توسط شهرداران پیشین و شوراهای شهر و نیز بودجه های مصوب سال های اخیر مشاهده می شود و با توجه به پیشنهاد چشم انداز جهت پهنه مرکزی استان و شهرستان تبریز در سند آمایش سرزمینی مصوب ۱۳۹۹، به منظور وحدت رویه ناگزیر به تالیف چشم انداز تبریز در افق ۱۴۰۵ بر مبنای مطالعات انجام شده در تهیه و ارائه ی برنامه پیشنهادی شده ایم.

قوروغ کوشنی

مجموعه رستاهای زراعی
گروه کارخانجات تراکتورسازی

مجموعه تراکتورسازی

چشم انداز تبریز در افق ۱۴۰۵ - پیشنهادی

- تبریز؛ شهری با هویت ایرانی - اسلامی (شهری که برای رشد و تعالی انسان در بستر خانواده) امکان ایجاد می کند. (شهر دوستدار خانواده و کودک)
- تبریز؛ شهر علم و ادب، فرهنگ، فن آوری و هوشمند (شهر خلاق)
- تبریز؛ باغ شهری با رویکرد پایدار و امن
- تبریز؛ شهری امن و مقاوم در برابر سوانح، آسیب ها و مخاطرات با تاب آوری بالا
- تبریز؛ شهری منسجم و پایدار با ساختاری مناسب برای زندگی، کار و تفریح
- تبریز؛ شهری با رفاه عمومی و زیرساخت هایی منسجم و متناسب در جهت تعدیل نابرابری ها و تامین عدالت اجتماعی و حقوق برابر شهروندی با فرصت های برابر
- تبریز؛ شهری با عملکردی ملی و جهانی، اقتصادی پویا و مدرن در افق سه شهر نمونه ایران و ده شهر برتر منطقه و نقش محوری در حوزه قفقاز

اهداف برنامه

۱. ارتقاء سطح نقش های ملی و فراملی شهر تبریز با استفاده مناسب از ظرفیت ها و سرمایه های فرهنگی، اجتماعی، انسانی و مالی - اقتصادی شهر، مٌصرّح در سند آمایش سرزمینی به منظور بازیابی جایگاه محوری شهر تبریز از دیرباز
۲. تعیین حریم و تثبیت حدود و مرزهای محدوده شهری تبریز، ضمن حفظ یکپارچگی، با اعمال نظام مدیریت شهری واحد در محدوده و حریم شهر با آسیب شناسی رویدادهای مرتبط گذشته چون کاهش آسیب های اجتماعی
۳. تثبیت سطوح اراضی مسکونی و هدایت میزان تراکم و استفاده مناسب از اراضی به منظور گسترش فضاهای عمومی با محوریت خانواده به عنوان نهاد پایه اجتماعی - اسلامی و کاربری های خدماتی برای حدود دو و نیم میلیون نفر در افق طرح به منظور جبران فقر ناشی از ضعف در مدیریت های گذشته و توسعه متوازن
۴. رونق فعالیت و توسعه اقتصادی تبریز با حفظ و پالایش پهنه های کنونی فعالیت و افزایش بهره وری مناسب از این فضاها برای ایجاد فرصت های شغلی جدید و تامین اشتغال پایدار با رویکرد احیاء نقش تجاری و بازرگانی شهر درگذشته و تولید در تاریخ معاصر
۵. حفاظت از محیط زیست (آب، هوا، صدا، نور و منابع طبیعی) و ایمن سازی شهر و افزایش تاب آوری در مقابل سوانح طبیعی و سایر مخاطرات و آسیب ها با احیاء بخشی از باغات شهر به منظور کنترل فرسایش خاک، تثبیت هوای پاک و کاهش مخاطرات

اهداف برنامه

۶. بهبود شبکه ارتباطی و نظام حمل و نقل با انجام مطالعات تطبیقی در جهت توسعه زیرساخت ها و سیستم حمل و نقل همگانی به ویژه تعریف پروژه های TOD و اعمال مدیریت تقاضای سفر به منظور کاهش مسائل ناشی از تردد های مخاطره ساز و افزایش کیفیت هوا
۷. بهبود و ارتقاء کیفیت محیط شهری و ساماندهی کالبدی آن، با پهنه بندی و تعیین محدوده های اعمال ضوابط و مقررات با استفاده از اراضی و محدوده ها نیازمند مداخله به ویژه بافت های فرسوده و سکونت گاه های غیر رسمی به منظور بهسازی، نوسازی و بازسازی با رویکرد احیاء محلات قدیمی تبریز و افزایش کیفیت زندگی شهروندان و ایجاد حس تعلق مکانی
۸. ساماندهی سیما و منظر شهری با تاکید بر هویت معماری و شهری ایرانی - اسلامی و مبانی آن
۹. ارتقاء کیفیت زیست محیطی شهر تبریز و حفاظت از میراث طبیعی و تاریخی شهر و توسعه فضاهای عمومی و گردشگری با اجرای طرح های موضعی و موضوعی برای عمران و توسعه شهری تبریز و توسعه قلمرو عمومی
۱۰. اجرای مبانی و منویات مقام معظم رهبری (دام ظلّه) در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

بخش ها و حوزه های ماموریت

فرآیند تنظیم برنامه

مطالعات راهبردی، تحلیل و شناسایی چالش‌های اصلی و انحرافات بنیادی

مطالعه و تدوین ملاحظات با نگاهی به وضعیت موجود با رویکرد اهداف برنامه

فرصت‌ها

تهدیدها

مشکلات و موانع

چالش‌ها

مطالعه، تحلیل و طراحی راهبردها

تدوین مأموریت‌ها در حوزه‌ها و بخش‌های برنامه

تحلیل، پایش و تدوین مأموریت‌های محوری و توسعه‌ای میان‌مدت با ارائه مدل تغییرات بنیادین در نگرش‌ها و راهبردها

تهدیدات اصلی و انحرافات بنیادی (بافت شهری)

- از هم گسیختگی ساختار کالبدی شهر (تحولات ساختاری معاصر تبریز، عرصه های تاریخی آنرا مخدوش و سبب جدایی آنها از جریان زندگی شهر شده است).
- توجه بیش از پیش به توسعه برون شهری و نامتوازن، تهدیدی جدی برای بافت های تاریخی شهر (بافت های تاریخی نماد شهرهای تاریخی اند که شهرها هویت خود را از آنها عاریت می گیرند)
- ایجاد زمینه فروپاشی و از بین رفتن شهر با عدم توجه به هسته مرکزی به عنوان خواستگاه پیدایی و هویت شهر
- فقدان مکانیزم واحد جامع مدیریت شهری
- افول تعادل کالبدی (عدالت فضایی)، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، خدمات رسانی در داخل بافت؛ زمینه ای برای افزایش شکاف اقتصادی و فضایی بین مرکز و حومه
- تغییر در نحوه اختلاط و الگوهای کاربری زمین در یک محدوده مسبب ایجاد زمینه ای برای گسترش افقی و رشد شتابان شهری
- عدم هماهنگی طبیعی میان سازمان کالبدی و سازمان اجتماعی شهر
- محوریت حرکت وسایط نقلیه در رویکردهای برنامه ریزی شهری مسبب اختلال در ساختار همسو با محیط و نیازهای اجتماعی و روحی انسان و از هم گسیختگی نهادهای جمعی (ساختار و استخوان بندی عمومی شهر، بدون توجه به مقیاس انسانی و واحدهای فعالیتی، حرکتی و خدماتی)
- عدم تنوع در بلوک های شهری
- انباشت بافت های فرسوده شهری و حاشیه نشینی
- بحران و سوانح
- آلودگی های زیست محیطی و بهداشتی
- تورم و رکود
- ناهنجاری رفتاری و اجتماعی شهروندان
- کاهش سرمایه اجتماعی

چالش‌ها، موانع و مشکلات اساسی (شهرداری)

- عدم تدقیق و تکمیل مطالعات و تشکیل پایگاه داده پایه در حوزه‌های ترافیک - مدیریت بحران - فرهنگی و اجتماعی - باستانی و تاریخی - تاریخ معاصر - زیرساخت‌ها - محیط زیست - کالبدی - حاشیه نشینی و سکونت گاه‌های غیر رسمی - گردشگری
- ایراد در ساختار سازمانی و عدم تناسب با مأموریت‌ها و اهداف تعالی سازمان‌ها - وسعت ساختار سازمانی در پهنا و عمق و کاهش سطوح هماهنگی داخل سیستم و ارتباط با شهروندان
- ناکارآمدی و اینرسی بالای فرایندهای تصمیم‌سازی و بروکراسی در اجرا
- ناکارآمدی و عدم شفافیت در جذب، آموزش و مدیریت منابع انسانی و نظام مالی
- افول جایگاه اجتماعی شهرداری و کاهش مشارکت شهروندان
- پاندمی کرونا
- خالی بودن بانک و خزانه ایده‌ها و طرح‌های شهری
- درآمد ناپایدار
- سطح پایین کیفیت خدمات
- عدم یکپارچگی در مدیریت سیستم و فرآیندها (Portfolio Management)
- عدم تعریف ساختار حاکمیتی و فساد در سطوح عملکردی
- نبود ساختار مدیریت ریسک
- ضعف در زیرساخت‌های تولید - نهاده‌های استراتژیک
- تصدی‌گری
- ساختار ناهمگن و نامتوازن بودجه و فرآیند غیر شفاف تنظیم

راهبردهای و سیاست های سند آمایش سرزمینی - تبریز

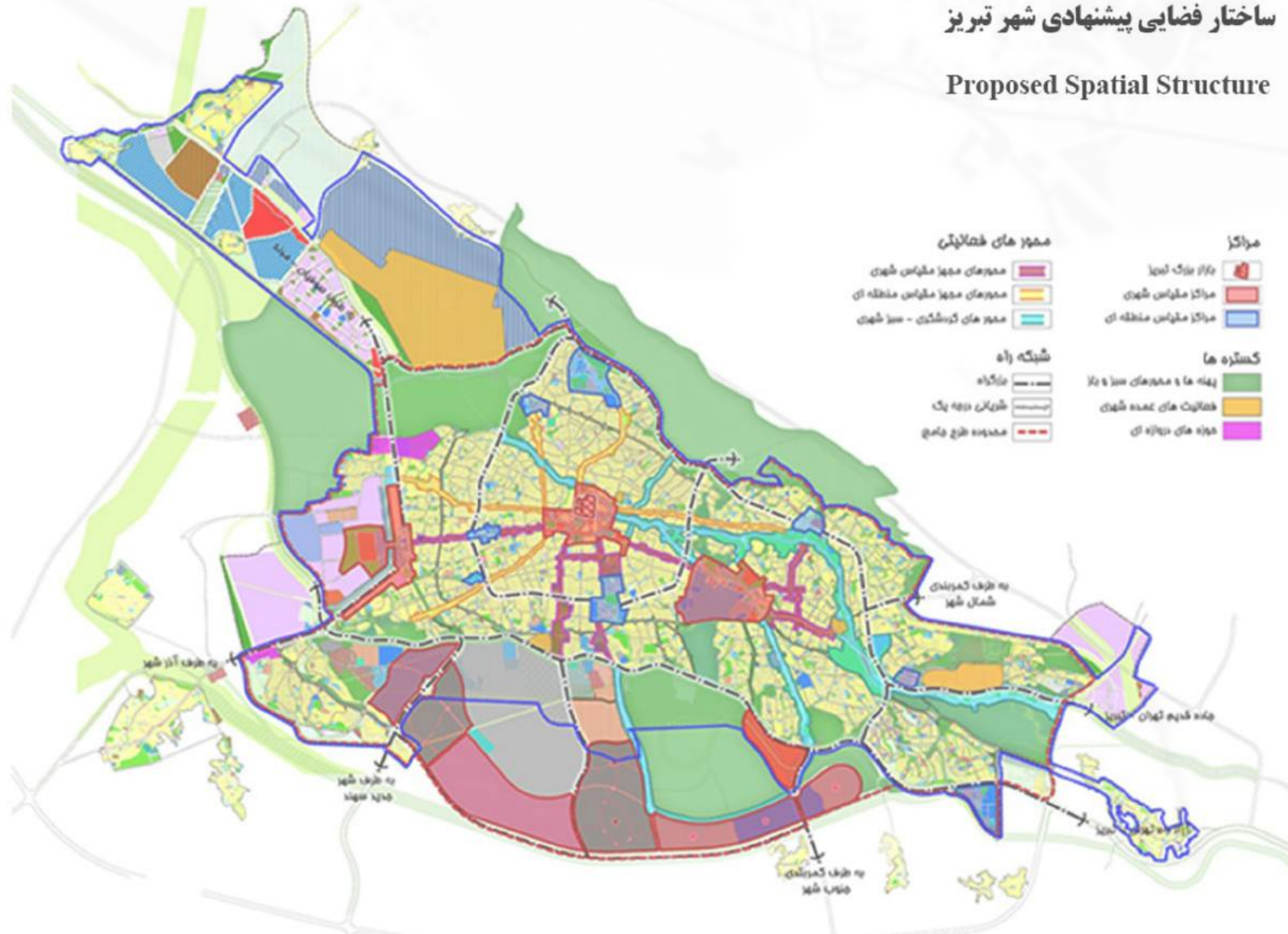
- تقویت محدودسازی توسعه افقی شهر تبریز، جلوگیری از پراکنده رویی
- ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی شهر تبریز
- ایفای نقش ملی و فرمانطقه‌ای در حوزه سلامت و خدمات درمانی
- تغییر نیروهای سازمان‌دهنده فعالیت‌های اقتصاد شهری از مکان و اندازه به شبکه و مرکزیت
- تعریف روابط و جریان‌های به‌طور ماهوی افقی و غیرسلسله‌مراتبی، میان مراکز تخصصی‌شده، فراهم‌کننده صرفه‌های خارجی یا صرفه‌های ناشی از تخصصی شدن/ روابط مکملی/ تقسیم فضایی نیروی کار و هم‌فزایی/ همیاری/ نوآوری
- تعریف شبکه‌های هم‌پیوند فعالیت سکونتگاه‌های روستایی مبتنی بر خلق مزیت روستاها
- تبریز قطب رشد فرهنگی، گردشگری، صنایع نوین و پیشرفته و قلب تپنده اقتصادی منطقه و استان
- تشویق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ایجاد زنجیره گردشگری متمرکز مبتنی بر گردشگری سلامت، تاریخی، فرهنگی و آموزشی
- مکان‌یابی و امکان‌سنجی مجتمع‌های هم‌پیوند با کارکردهای خدماتی و درمانی و ... در پهنه‌های وسیع در روددره‌های پیرامون شهر
- مطالعه و بررسی توان‌های استقرار جمعیت و ظرفیت برد روددره‌ها با پایلوت کردن روددره ليقوان رود
- برندسازی جهانی پنی‌ر ليقوان و قابلیت‌افزایی محصولات دامی ليقوان و افزایش توان رقابت با محصولات لبنی کشورهای به‌نام در اروپا
- اجرای طرح‌های مقاوم‌سازی و حریم‌گذاری در بارگذاری جمعیتی پیرامون حریم درجه اول گسل شمال تبریز
- امکان‌سنجی تبدیل دشت تبریز به مجموعه کشت و صنعت یکپارچه
- قطبیت‌زدایی شهر از صنایع آلوده و سنگین که با توازن و تعادل‌های محیط زیستی منطقه انطباق ندارد.
- بررسی امکان انتقال برخی از صنایع مهم از قطب رشد تبریز به مراکز رشد پیرامونی و ایجاد برخی کانون‌های جدید رشد مبتنی بر صنایع های‌تک

راهبردهای و سیاست های سند آمایش سرزمینی - تبریز

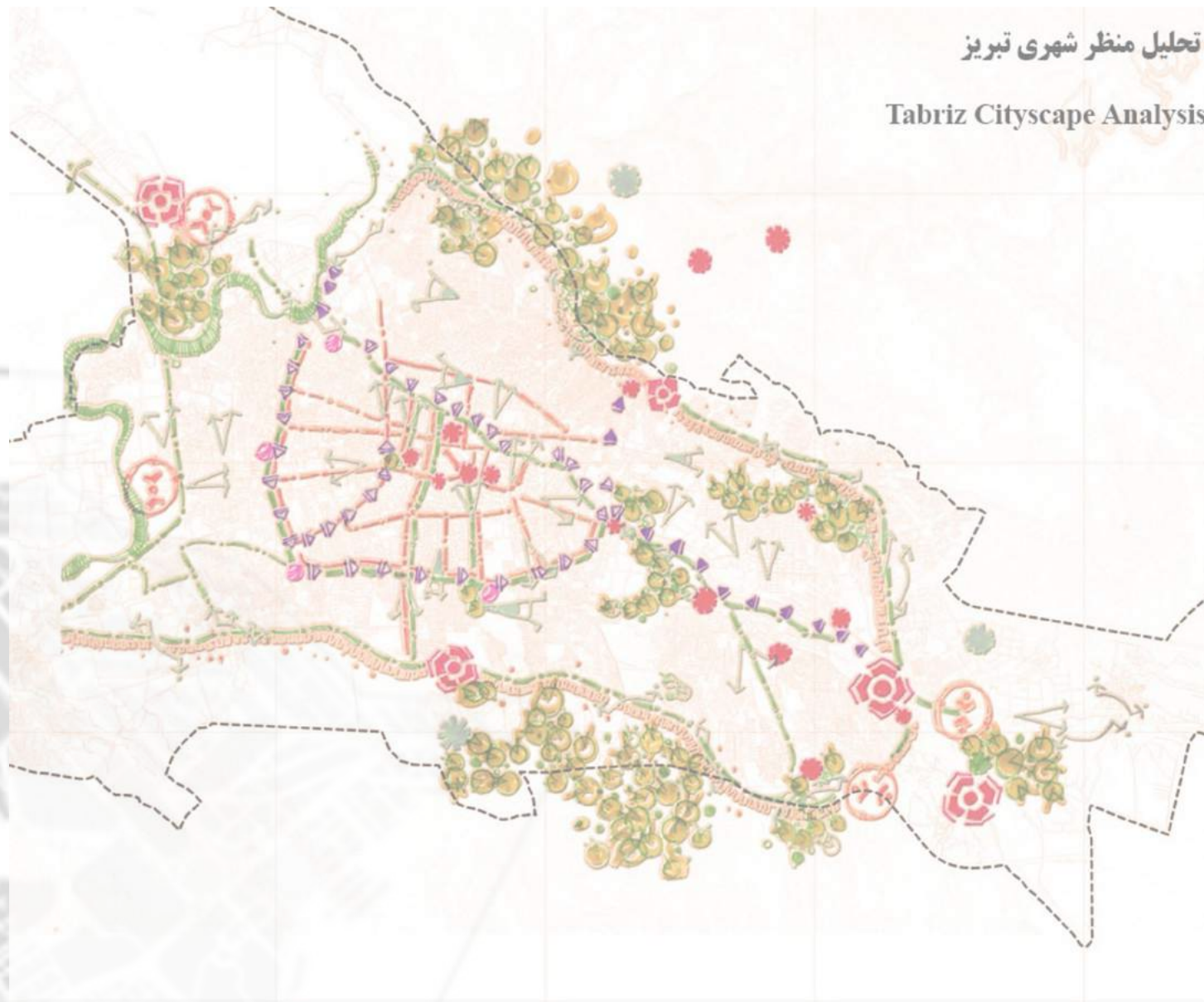
- نمادسازی‌های فرهنگی به پشتوانهٔ روحیهٔ آزادی‌خواهی و مطالبه‌های دموکراتیک مردم آذربایجان در بستر حوادث تاریخی از صفویه تا کنون در راستای نخستین پایتخت شیعه‌نشین دنیا
- اجرای پروژه‌های بازچرخانی آب و افزایش بهره‌وری با توجه به تولید بالای پساب شهری
- تقویت زنجیره‌های تولید محصولات چرم از آغاز تا انتها
- تقویت گردشگری لوکس در نقاط هدف گردشگری پیرامون شهر تبریز از جمله ليقوان رود، کرجان رود، آرپادره‌سی و شاد آباد مشایخ
- هوشمندسازی شهر تبریز با کاهش آلاینده‌های محیط زیست و افزایش کیفیت دید در شهر تبریز
- توسعهٔ تصفیه‌خانهٔ شهر تبریز با زمینه‌سازی سیستم‌های بازچرخانی آب
- ترویج فرهنگ پذیرش گردشگر و توانمندسازی و آموزش مردم در تعامل با گردشگران
- تقویت و توسعهٔ گردشگری تاریخی و فرهنگی، احیا و حفاظت از بافت تاریخی و سایر مناطق ارزشمند (حفظ و تقویت نقش نمونهٔ گردشگری تبریز در سطح فراملی)
- بهبود زیرساخت‌های گردشگری سلامت و کاهش‌های تمام‌شده برای متقاضیان با توجه به جایگاه فعلی تبریز در حوزهٔ سلامت و درمان
- توانمندسازی و حمایت از ظرفیت‌های بومی - مشارکتی در حوزهٔ فعالیت‌های اقتصادی دارای مزیت
- افزایش ظرفیت‌های بومی - مشارکتی در حوزه فعالیت‌های اقتصادی دارای مزیت
- ارتقای ظرفیت‌های نهادی و سیاسی و اجتماعی و فرهنگی مواجهه با گردشگران داخلی و خارجی
- توسعهٔ مراکز فنی و علمی و تحقیقاتی بین‌المللی

ساختار فضایی پیشنهادی شهر تبریز

Proposed Spatial Structure

راهبردهای و سیاست های سند آمایش سرزمینی - تبریز

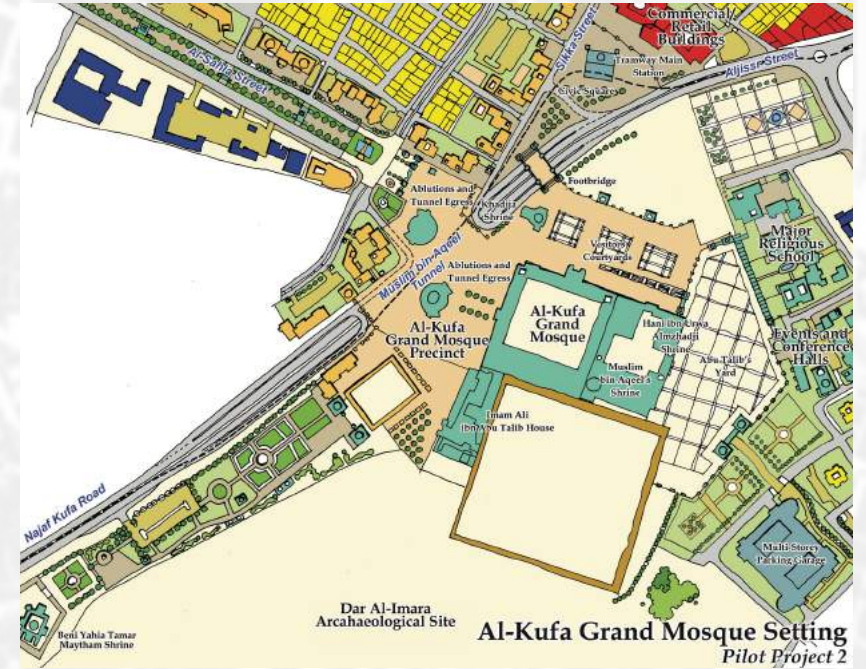
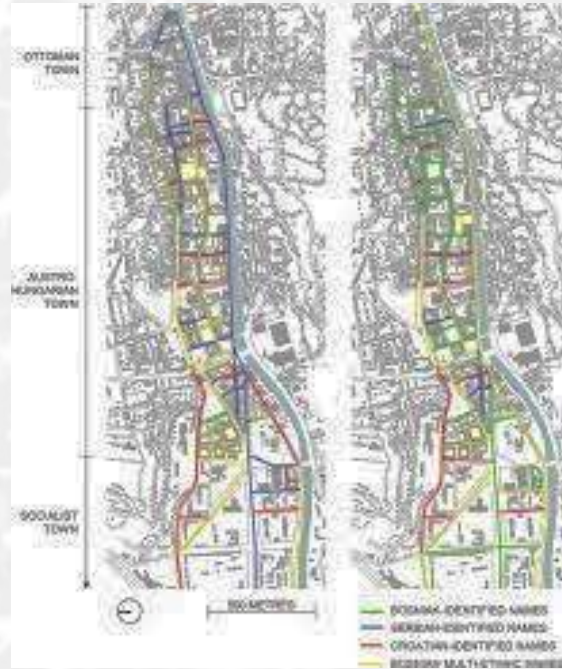

راهبردهای بنیادین

- تقویت جایگاه عرصه های تاریخی و پویایی آنها در شریان حیات شهری بعنوان عناصر شکل دهنده هویت تاریخی شهر
- شالوده ریزی و سازماندهی کالبدی اجتماعی بر نظام محله بندی و سلسله مراتب تقسیمات آن جهت سازمان بخشی به روابط اجتماعی و اقتصادی شهر و هم روابط اداری، ارتباطی و خدماتی شهر
- الگوی توسعه شهری محله محور به دلایل :

- ۱) فراهم کردن خدمات و تسهیلات لازم برای افرادی که از تحرک کمتری برخوردارند، خصوصا سالخوردگان و مادران، کودکان و معلولان.
- ۲) سفرهای غیر شغلی به مغازه ها، مدارس، تسهیلات تفریحی و امثالهم حدود ۴۲ درصد از کلیه سفرها را در بر می گیرد. تامین دسترسی به بخشها و مراکز شهری به وسیله حمل و نقل کارا از یک طرف و خدمات محلی قابل دسترسی از طریق پیاده روی و دوچرخه سواری از طرف دیگر می تواند کمک بسیار مهمی در کاهش استفاده از اتومبیل و کلیه آثار آن از قبیل ازدحام و آلودگی نماید .
- ۳) واحدهای محله ای به خاطر اندازه و جمعیت کم خود موجب مشارکت موثر شهروندان در شکل دادن به منطقه آنها می شود و این امر استقلال محلی را ارتقاء می دهد.

راهبردهای بنیادین

STATION AREA

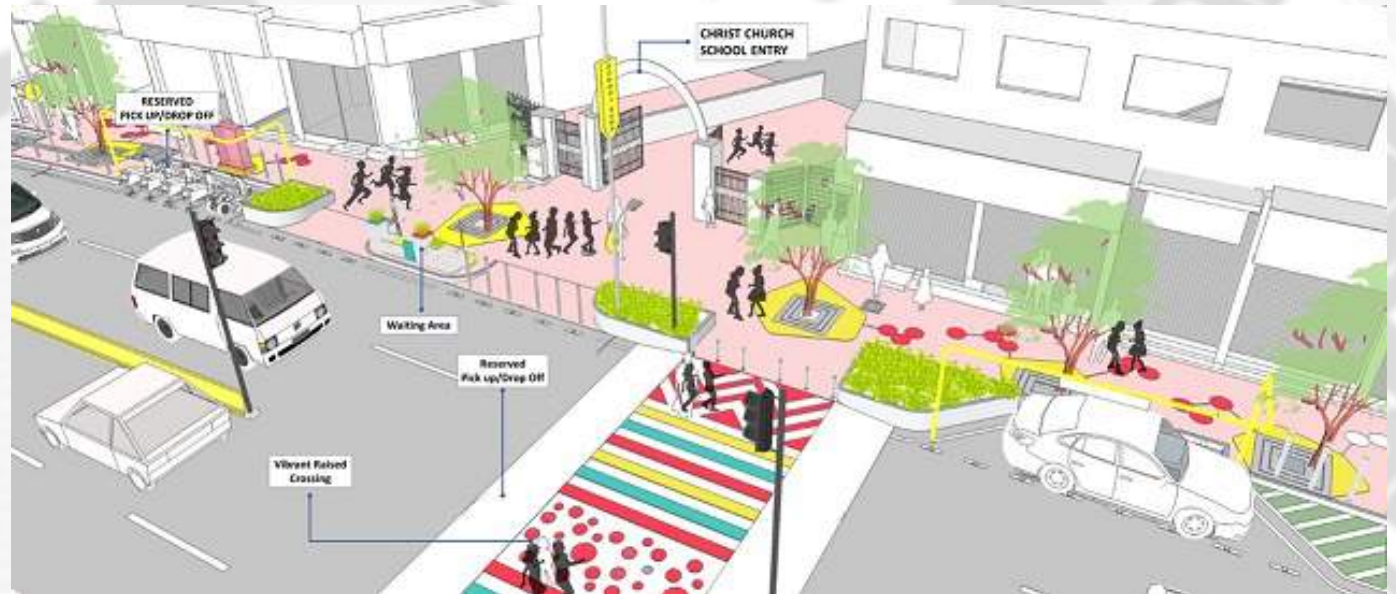
WRI INDIA |

الگوهای TOD و TND

- نظریه دهکده شهری و رویکرد محله مبنا (پارادایم شهرسازی کوچک مقیاس)
- تقویت زندگی اجتماعی و پیاده محوری، تنوع و سرزندگی در محیط های مسکونی
- تغییر بنیادی در نگرش ها و راهبردها (Paradigm Shift)
- توجه به این رویکرد، خانواده به عنوان مهم ترین نهاد پایه ای اجتماعی که مشخصاً در دین مبین اسلام نیز بدان توجه و تاکید شده است، منزلت و جایگاه خود را با توجه به همین تعاملات محله ای افزایش داده، با ثبات تر می شود.
- الگوهای رایج بین المللی بر مبنای مفاهیم روز و استانداردهای مورد وثوق جوامع پیشرفته

Source- The Indian government website

راهبردها و سیاست های توسعه مدیریت

- بازتالیف ساختار سازمانی با رویکرد ساختار شبکه ای – ماتریسی
- تغییر بنیادین رویه مدیریت شهری و افزایش سطح ارتباط با شهروندان (احیای شهرداری نواحی)
- ارتباط با صنعت و دانشگاه
- برنامه ارتقای تاب آوری در مدیریت بحران و مخاطرات طبیعی
- ارتقاء دانش و توانمند سازی نیروی انسانی
- برنامه ریزی و تولید نهاده های (مصالح) استراتژیک
- استفاده حداکثری از زیر ساخت های تامین نیاز در جهت کاهش هزینه های جاری
- مدیریت بهینه و هدفمند سرمایه گذاری های زیربنایی
- ایجاد ساختار سازمانی متناسب و چابک جهت مشارکت بخش خصوصی و عمومی در سرمایه گذاری و استفاده از ظرفیت قراردادهای (PPP)
- تغییر رویه پروژه محوری و تدوین برنامه توسعه شهری با رویکرد شهر زنده، نو آور و پویا
- فعال نمودن ظرفیت های شهرداری در حوزه اقتصاد خانواده محور
- رویکرد اقتصاد شهری رونق محور در فعالیت های مزیت دار
- استفاده از ظرفیت بازار سرمایه – صندوق های سرمایه گذاری املاک و مستغلات

ماموریت های محوری و توسعه ای میان مدت

با توجه به محدودیت ها و تراکم فضای شهری برای ایجاد کریدورهای عملکردی با طبقه بندی و تفکیک مناطق و محلات به محدوده های تاریخی-باستانی ، توسعه یافته شهر ، بافت های فرسوده و حاشیه ای جهت ایجاد بسترهای اولیه با نقش محور توسعه، تزیید و تکثیر پیشنهاد می شود:

الف - کریدورهای فرهنگی ، اجتماعی - گردشگری (نمایشگاههای مذهبی و رویدادهای مذهبی و رویدادهای اجتماعی)

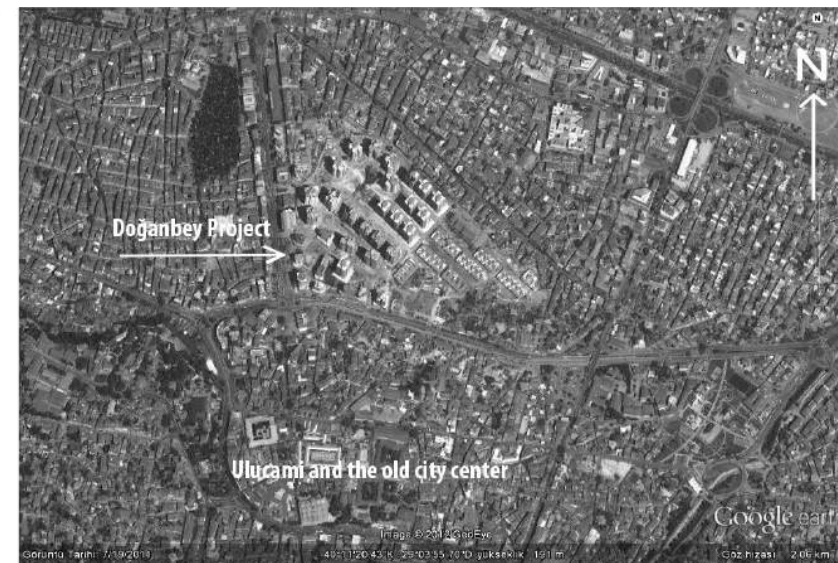
ب - کریدورهای تجاری ، بازرگانی (صنایع دستی و اکو تک و صنایع با مزیت رقابتی)

ج - کریدورهای سبز و تندرستی

د - کریدورهای با عملکرد مرکب (محور مجهز شهری)

ح - کریدورهای مدیریت بحران

ر - کریدورهای گردشگری سلامت

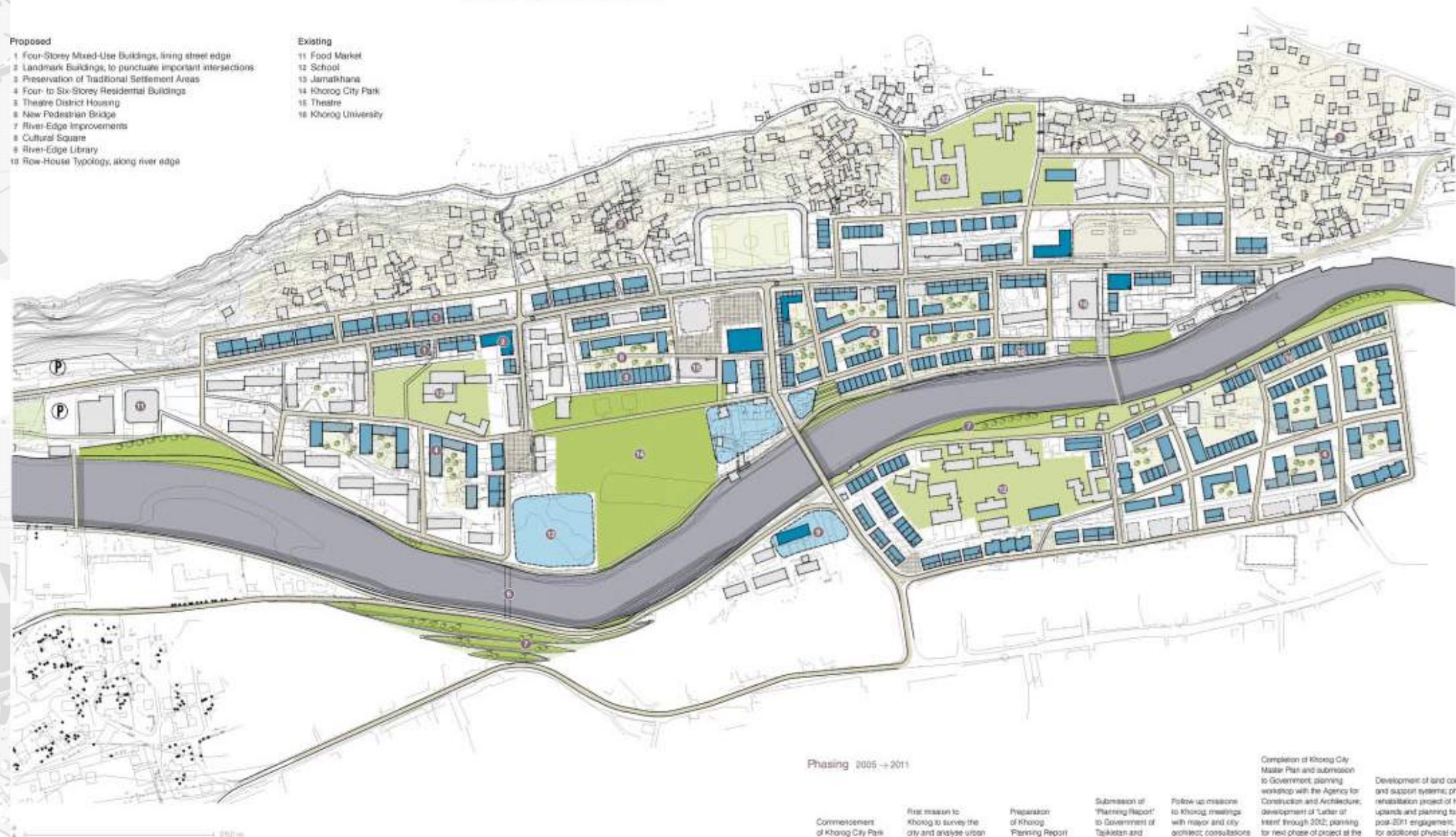

Proposed

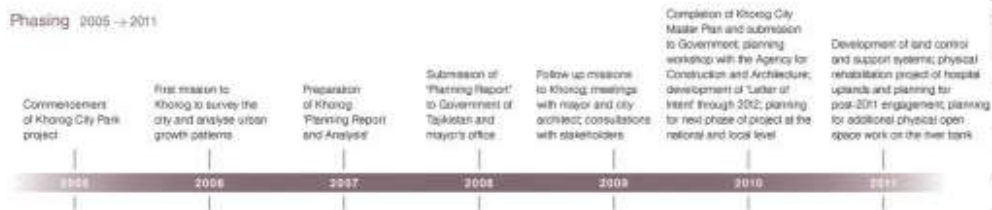
- 1 Four-Storey Mixed-Use Buildings, lining street edge
- 2 Landmark Buildings, to punctuate important intersections
- 3 Preservation of Traditional Settlement Areas
- 4 Four- to Six-Storey Residential Buildings
- 5 Theatre District Housing
- 6 New Pedestrian Bridge
- 7 River-Edge Improvements
- 8 Cultural Square
- 9 River-Edge Library
- 10 Row-House Typology, along river edge

Existing

- 11 Food Market
- 12 School
- 13 Jamatkhana
- 14 Khorog City Park
- 15 Theatre
- 16 Khorog University

Phasing 2005 → 2011

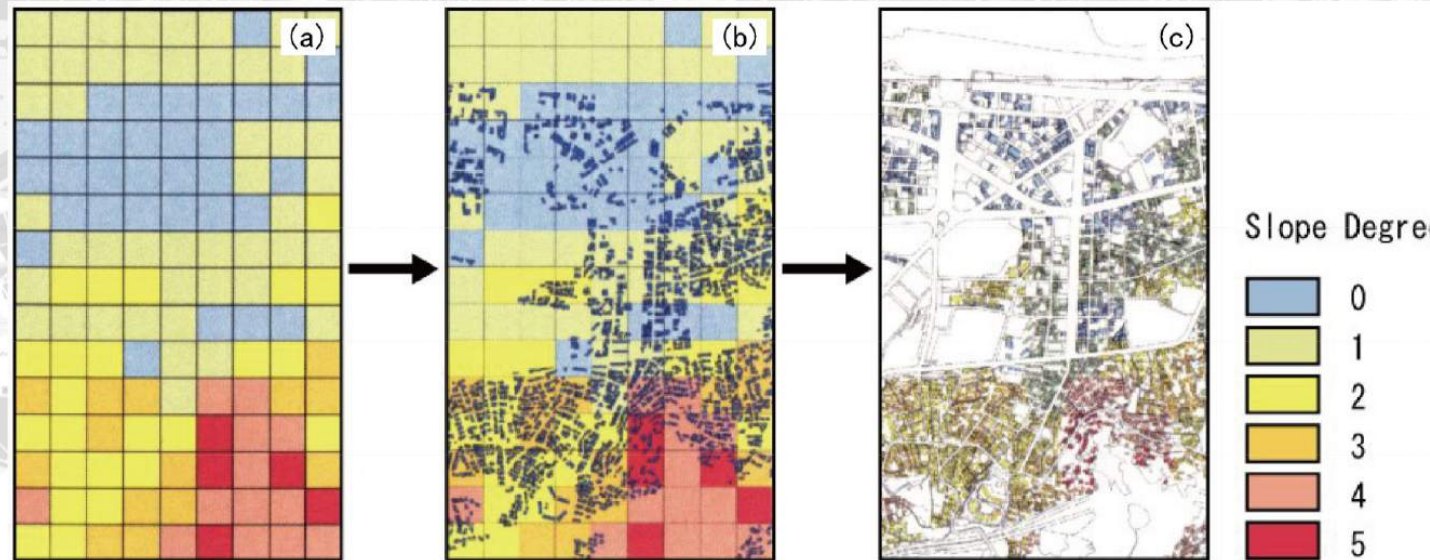
ماموریت های محوری و توسعه ای میان مدت

- باز آفرینی شهری بافت های فرسوده و حاشیه ای

الف- مطالعات و طراحی محورهای توسعه و آزاد سازی زمین در بافتهای فرسوده و حاشیه ای با ملاحظات ناظر بر تراکم و عوارض زمین با رویکرد افزایش تعاملات و توسعه قلمرو اجتماعی در آن بافتها و ایجاد ارزش افزوده منطقه ای و توسعه محور

ب- الگوی Country side در محدوده های توسعه شهر

ج- ایمن سازی گام به گام بافت ها

Figure 5. Representation of the building slope degree (a slope degree of each mesh; b: layer overlapping; c: slope degree of each building).

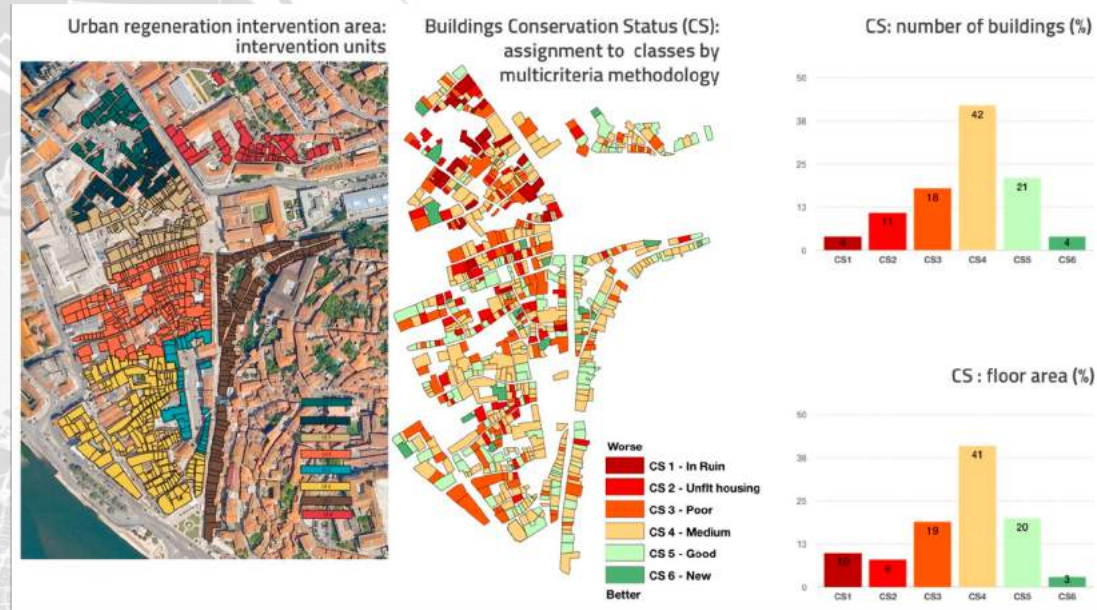

Figure 1. Case study area, buildings conservation status.

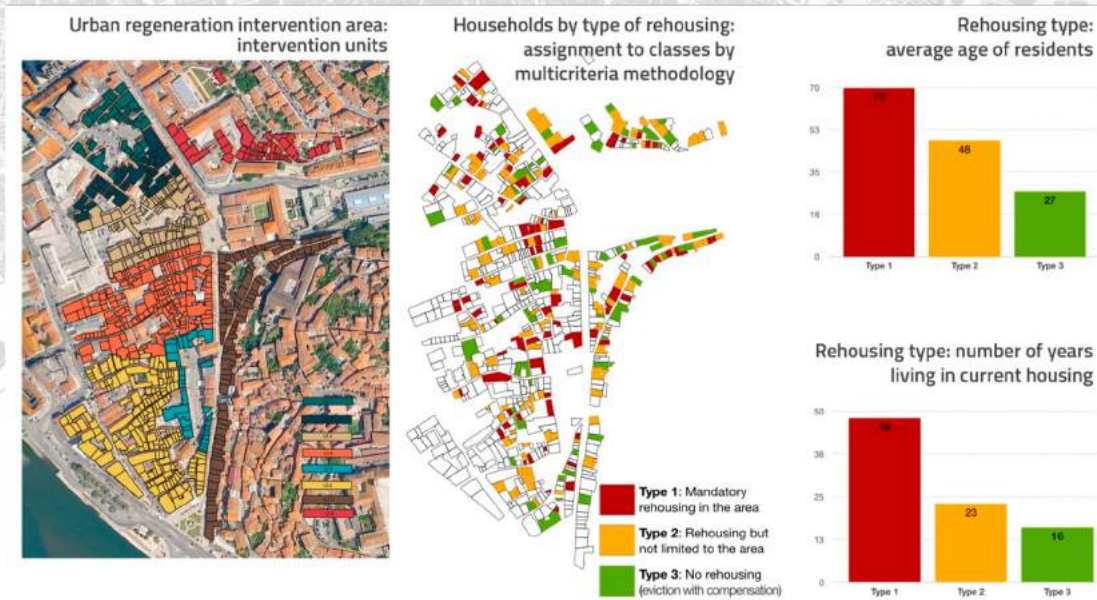
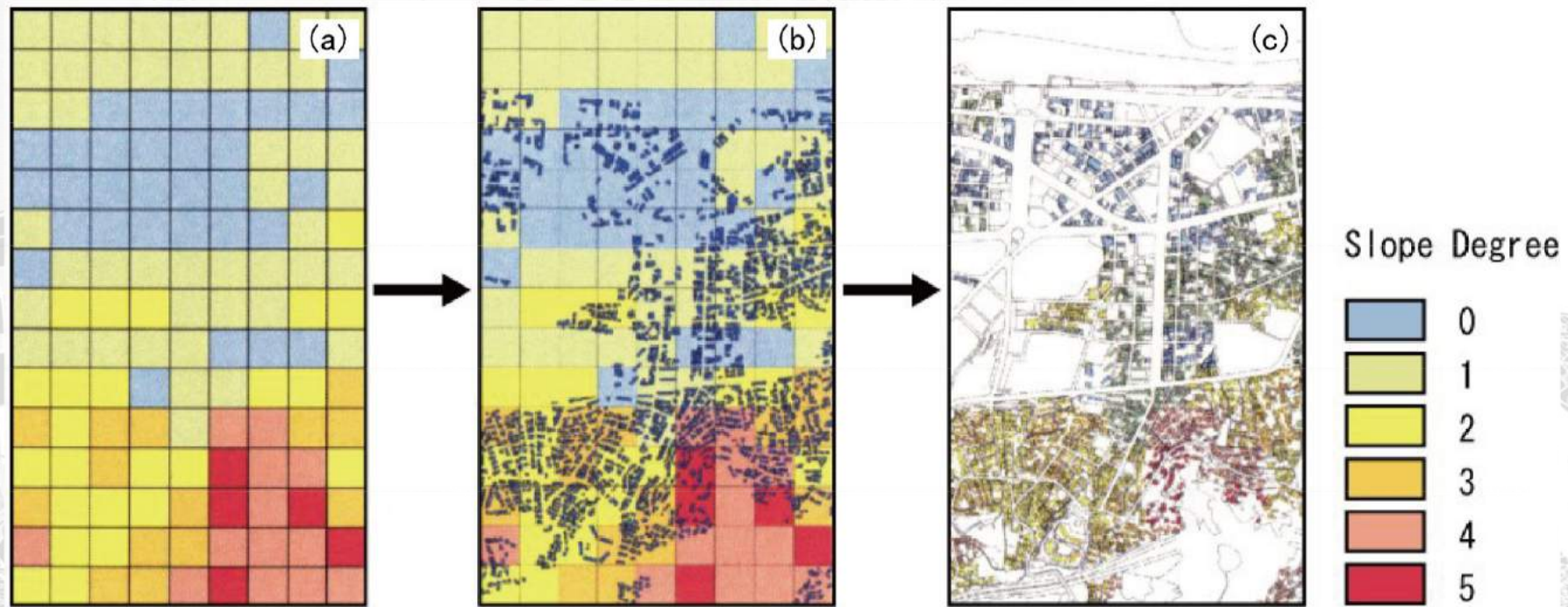

Figure 2. Case study area, rehousing needs.

Figure 5. Representation of the building slope degree (a slope degree of each mesh; b: layer overlapping; c: slope degree of each building).

ماموریت های محوری و توسعه ای میان مدت

- حمل و نقل، ترافیک و خدمات شهری

الف- نقشه جامع ترافیکی و مدیریت تقاضای سفر تهیه گردد (حلقه مفقودی) با ملاحظات ناظر بر مدیریت بحران و پدافند غیر عامل

ب- **TOD – Transit oriented Development**

ت- بازنگری مطالعات مترو در توسعه فازها و مذاقه در هزینه و فایده آلترناتیو های مطرح

ج- برنامه تفصیلی زمانبندی طرح های ترافیکی و مترو

د- طرح جامع هوشمند سازی شبکه ارتباطی شهری

ه- ارتقا کیفیت و کمیت خدمات ناوگان حمل و نقل عمومی ، اتوبوس رانی ، تاکسی رانی و ارزیابی مستمر بازدهی

خ- تعریف و راه اندازی سیستم حمل و نقل داخل شهری **Mid size**

ک- اصلاح هندسه معابر و تقاطع ها

گ- پیاده محور نمودن شبکه معابر شهری

ق- انجام مطالعات و اجرای برنامه جامع کاهش سفر و ناهمزمانی سفر

س- ایجاد شبکه مترو باس

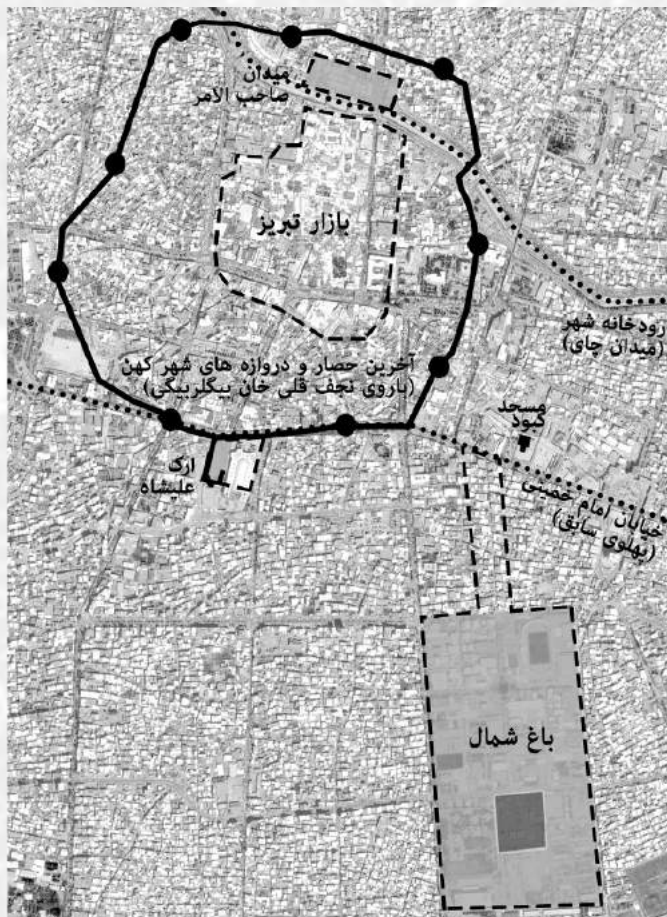
ش- نوسازی ناوگان

ص- مناسب سازی معابر برای معلولین و افراد کم توان

ماموریت های محوری و توسعه ای میان مدت

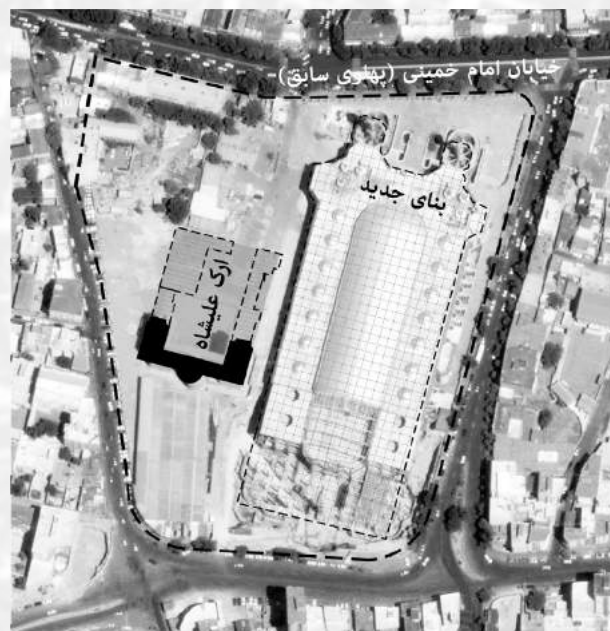
- هویت و گردشگری

- الف- با احیای هویت و جایگاه تبریز در مکاتب هنری و تاریخی با انجام مطالعات و طراحی و برگزاری رویداد های مربوطه در حوزه های هنری
- ب- احیای میادین شهری - تاریخی میدان شهربانی - صاحب آباد - حسن پادشاه - باغ شمال

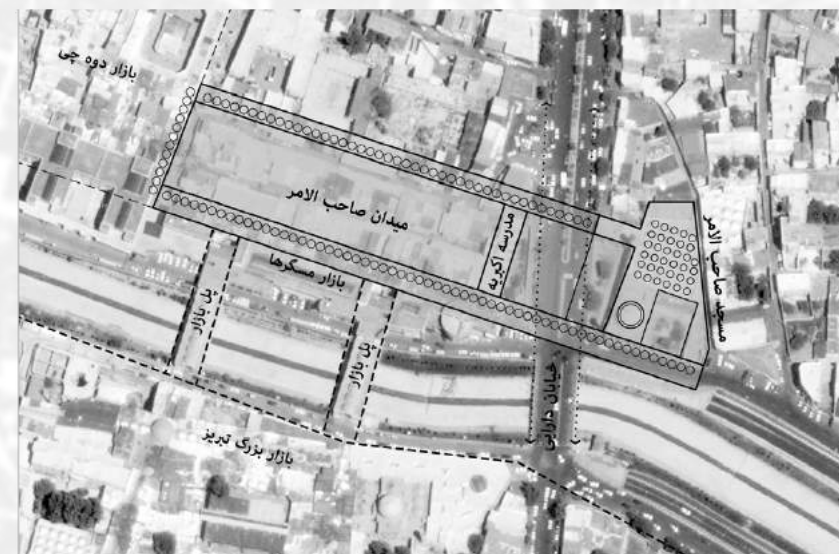

تصویر۱- جایگاه عناصر و باروی شهر کهن در ساختار معاصر تبریز.

بازنگاری بر اساس نقشه تره زل- فابویه و نقشه های حومه و استحکامات شهر تبریز (فخاری تهرانی و همکاران، ۱۷، ۱۳۸۵) و نقشه بافت و حصار تاریخی تبریز (نقش جهان پارس، ۱۳۷۴)

تصویر۱۲- بازنگاری جایگاه ارگ علیشاه در ساختار معاصر شهر (خطوط خط چین پیرامونی، نشان گرمحدوده دیوار کشی هستند).

تصویر۶- بازنگاری جایگاه میدان صاحب الامر و عناصر پیرامونی آن در ساختار معاصر شهر.

ماخذ: (آرشیو شخصی نگارنده، ۱۳۹۳)

ماموریت های محوری و توسعه ای میان مدت

تصویر ۱۳- عمارات باغ شمال؛ بالا: عمارت اعتضادیه، پائین: کلاه فرنگی عمارت قدیم.
ماخذ: (پورحسین خونیک، ۱۳۸۲، ۹۲)

ماموریت های محوری و توسعه ای میان مدت

- محیط زیست، مدیریت پسماند و فضای سبز

الف- برنامه ارتقا دانش کارکنان در حوزه حفظ و نگهداری فضای سبز

ب- مدیریت منابع آب با طراحی و اجرای سیستم های تصفیه و باز چرخانی

پ-انجام مطالعات و برداشت و احیاء قنوات تاریخی تبریز

چ-انجام مطالعات گونه شناسی و تهیه سند راهبردی گونه های گیاهی قابل کاشت در مناطق تبریز و اجرای آن

خ-مکانیابی، امکانسنجی، طراحی و احداث باغ گیاه شناسی بومی آذربایجان

ح- انجام مطالعات طراحی سیستم تعاملات اقتصادی در حوزه تولید و فروش گیاهان زینتی

ر- تفکیک از مبدا و طراحی ساخت راه اندازی زیر سخت لازم جهت بازیافت

ز- انجام مطالعات پایه ای در خصوص مشخصات فنی و شیمیایی آب ، هوا، خاک تبریز و تهیه و اجرای ارتقاء کیفیت آنها

س- طراحی و احداث اقلیم های خرد پاک

- اقتصاد عدالت محور شهری و درآمد پایدار

- مطالعات امکان سنجی و تفضیلی جهت راه اندازی شهرک سلامت

- استفاده از ظرفیت های نهاد های همچون بنیادها، ستاد اجرایی فرمان امام و اداره اوقاف در بخش زیر ساخت های خدماتی

منابع و مآخذ

۱. نصیری نیا پیمان، حجت عیسی، مقاله تاملی در تحولات ساختاری معاصر شهر تبریز و تاثیر آن بر هویت شهر-نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی دوره ۲۱-شماره ۱-بهار ۱۳۹۵
۲. درسخوان رسول، پاشاچینی هادی، مکان یابی و تحلیل تراکنش فضای سبز با رویکرد عدالت فضایی(نمونه موردی:کلانشهر تبریز) -فصل نامه جغرافیا و مطالعات محیطی سال نهم شماره ۲۶-زمستان ۱۳۹۹
۳. بلیان اصل لیدا، خورشیدیان احمر ساناز، ستارزاده داریوش، نوری مریم،بازسازی مجموعه قصرهای حکومتی دارالسلطنه تبریز در دوره قاجار با استناد مستندات تاریخی-نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی دوره ۱۹ شماره ۱- بهار ۱۳۹۳
۴. روشنی مهدی، ثقفی اصل آرش،تحلیل تطبیقی ساختار اصلی شهر تبریز از اواخر دوره قاجار تا معاصر با استفاده از تکنیک چیدمان فضایی-نشریه علمی پژوهشی انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران
۵. خیرالدینرضا،ایمانی جواد،فروهر امیر، تحلیل پیامدهای فضایی اقدامات مدیریت شهری در بافت های قدیم و جدید کلانشهر تبریز
۶. ابوالفضل قنبری،محمد علی سالکی ملکی،معصومه قاسمی خوبی،ارزیابی فضایی هسته های فرعی پیشنهادی طرح جامع جدید شهر تبریز برای تبدیل به مرکز توسعه حمل و نقل محورTOD- فصل نامه علمی برنامه ریزی فضایی سال نهم شماره سوم پاییز ۱۳۹۸
۷. فتحی بقالی عاطفه ، مقصودی تیلکی محمد جواد،معصومه هدایتی مرزبالو،بازتاب ساختار اجتماعی در پیکره بندی فضایی مسکن با تاکید بر تئوری نحوفضا(مطالعه موردی: خانه های سنتی و معاصر بافت فرهنگی تبریز)فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی سال دهم شماره ۲۸ تابستان ۱۴۰۰
۸. ابن کربلایی تبریزی حافظ حسین ، روضات الجنان و جنات الجنان، تصحیح جعفر سلطان قرائی، چاپ دوم، انتشارات ستوده، تبریز ۱۳۸۳
۹. اعتمادالسلطنه، محمد حسن خان ، مرات البلدان، جلد ۲، به کوشش عبدالحسین نوایی و میر هاشم محدث، دانشگاه تهران، تهران۱۳۶۷.
۱۰. آجرلو، بهرام و نعمتی بابایلو، علی ، حذف هویت قاجاری ارگ علیشاه تبریز با مرمت به شیوه پا کسازی سبکی ، باغ نظر، سال دهم، شماره ۲۷، ۲۸۳۸، آرشیو کاخ موزه گلستان۱۳۹۲.
۱۱. بانی مسعود امیر، بازسازی نقشه باغ شمال تبریز براساس اسناد ومدارک تاریخی دوره قاجار، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۹، ۷۸ -۶۹-۱۳۸۶
۱۲. پورحسین خونیک ابراهیم، تبریز به روایت تصویر، انتشارات دانیال، تبریز:۱۳۸۲
۱۳. چپ من، دیوید، آفرینش محات و مکان ها در محیط انسان ساخت، ترجمه منوچهر طبیبیان و شهرزاد فریادی، چاپ دوم، انتشارات دانشگاه تهران، تهران:۱۳۸۶
۱۴. حبیبی، سید محسن، از شار تا شهر، چاپ دوم، انتشارات دانشگاه تهران، تهران:۱۳۷۸
۱۵. حناچی، پیروز و نژاد ابراهیمی، احد، بازخوانی میدان صاحب آباد از روی تصاویر شاردن و مطراچی براساس متون تاریخی، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۵، ۴۶ - ۴۷- ۱۳۸۵
۱۷. دیولافوا، مادام ژان، سفرنامه خاطرات کاو شهای باستانی شوش، ترجمه ایرج فره وش، انتشارات دانشگاه تهران، تهران:۱۳۶۹
۱۸. نکاء، یحیی، زمین لرزه های تبریز، انتشارات کاویان، تهران:۱۳۶۹
۱۹. نکاء، یحیی تبریز در شهرهای ایران، به کوشش محمد یوسف کیانی، جلد سوم، جهاد دانشگاهی، تهران:۱۳۶۸
۲۰. سرافران، علی اکبر، تحلیل روایات تاریخی جامع علیشاه، پیوست باستان پژوهی، شماره ۵ و ۶، آرشیو میراث فرهنگی کشور:۱۳۷۸
۲۱. سفرنامه ونیزیان در ایران، ترجمه منوچهر امیری، انتشارات خوارزمی، تهران:۱۳۴۹
۲۲. فخاری تهرانی، فرهاد و همکاران، بازخوانی نقش ههای تاریخی شهر تبریز، شرکت عمران و بهسازی شهری ایران (مادر تخصصی)، تهران:۱۳۶۸
۲۳. فیودورکف، بارون، سفرنامه بارون فیودورکف، ترجمه اسکندر ذبیحان، فکر روز، تهران:۱۳۷۲
۲۴. کارنگ، عبدالعلی، آثار باستانی آذربایجان، انجمن آثار ملی، تهران:۱۳۵۱
۲۵. مستوفی، حمدالله، نزهت القلوب، به تصحیح گای لسترنج، دنیای کتاب، تهران:۱۳۶۲
۲۶. منصور، سید امیر و آجرلو، بهرام، بازشناسی ارگ علیشاه تبریز و کاربرد اصلی آن، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۱۶، ۶۸ - ۵۷- ۱۳۶۲
۲۷. مهریار، محمد و همکاران، اسناد تصویری شهرهای ایران دوره قاجار، دانشگاه شهید بهشتی و میراث فرهنگی کشور، تهران:۱۳۷۸
۲۸. نادرمیرزا، تاریخ و جغرافی دارالسلطنه تبریز، تصحیح غلامرضا طباطبایی مجد، انتشارات ستوده، تبریز:۱۳۷۲
۲۹. نضوح مطراچی، بیان منازل، ترجمه رحیم رئیس نیا، میراث فرهنگی کشور، تهران:۱۳۷۹
۳۰. نقش جهان -پارس، طرح احیای منطقه تاریخی تبریز(<http://www.njp-arch.com> ://دسترسی در ۲۰/۹/۱۳۹۳)۱۳۷۴
۳۱. ویلبر، دونالدو، با غهای ایران و کوشک های آن، ترجمه مهین دخت صبا، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران:۱۳۴۸
۳۲. هیلن برندن، رابرت، هنر و معماری اسامی، ترجمه اردشیر اشراقی،چاپ سوم، انتشارات روزنه، تهران:۱۳۹۱

پایان